

Het woonwagencentrum in Dordrecht na de herovering. Foto: Werry Crone (*Trouw*) 1996.

De herovering van een no-go-area

Sari van der Poel

In de zomer van 1996 heeft de overheid haar monopolie op geweldsuitoefening moeten bevechten op woonwagencentrum in Dordrecht binnen te dringen hebben zij politiemensen in elkaar geslagen, gegijzeld, met benzine besprenkeld en een vuurtje aangeboden (*De Gelderlander*, 22 augustus 1996). Dit keer is de overmacht te groot: pantserwagens, bulldozers, tanks met zware wapens, heli-copters en 350 man zijn ingezet om deze 'staat in de staat' op te heffen. In de media wordt de autoriteiten lof toegezwaaid voor dit krachtdadige optreden waarmee zij de weg hebben vrijgemaakt voor controlerende instanties en misdaadbestrijders.

Opmerkelijk is dat de wethouder die in Dordrecht woonwagencentrum in zijn portefeuille heeft, zelf voor een dissonant zorgt in de euforie. In *NRC Handelsblad* (6 juli 1996) geeft hij toe dat 'door een nonchalante houding van de gemeente in de afgelopen jaren ruimte is gecreëerd voor strafbare zaken.' Zulke inertie is ook in de rest van

Nederland eerder regel dan uitzondering. Lokale overheidsbemoeienis met woonwagengewoners vertoont al decennia een vast patroon: periodes waarin nagenoeg alles wordt gedoogd, worden gevolgd door een kortstondig intermezzo van ondertoezichtstelling, waarna men woonwagengewoners weer de vrije teugel laat.

In essentie gaat het hier om een botsing tussen 'de vooruitgangscultuur' van de gevestigden en 'de overlevingscultuur' van woonwagengewoners. De kiem voor het ontstaan van het soort 'staat in de staat' zoals in Dordrecht, wordt gelegd in de na-oorlogse periode van economische wederopbouw en ontwikkeling van de verzorgingsstaat. In dit sociale klimaat is geen plaats meer voor mensen met een trekkend bestaan die zich afzonderen van de sedentaire bevolking en zich aan allerlei vormen van sociale controle onttrekken. Om hun verlangen naar een sedentaire leefwijze te laten rijpen worden woonwagengewoners geconcentreerd in grote regionale centra waar zij zich onder deskundige begeleiding de normen en waarden van de gevestigden eigen moeten maken. Deze gedwongen assimilatie stuit op hevig verzet van woonwagengewoners en dat uit zich in velerlei vormen: bezettingsacties; brandstichtingen; het niet betalen van belastingen, retributies en boetes; het maximaal profijt trekken van sociale voorzieningen et cetera. In de reacties van de autoriteiten worden de zwakheden van het regionale overheidsbestuur (woonwagenschap) die het beheer voert over de centra geopenbaard. Die weten niet wat zij met het verzet aanmoeten en verkiezen uit gemakzucht of schuldgevoel de afkoopstrategie. Deze wordt volgens Van Reenen (1979, 42) gehanteerd in gevallen waarin de overheid niet bereid of in staat is toe te geven aan de grieven van groeperingen, 'maar tegelijkertijd het perspectief van dreigende ongehoorzaamheid of verzet van die groep politiek te nadelig acht.' Zodoende blijft de bemoeienis van het overheidsbestuur met woonwagencentra veelal beperkt tot het betalen van de rekeningen. 'Wat op het kamp gebeurt is voor het kamp; wat buiten het kamp gebeurt is voor de wet', luidt het devies van woonwagengewoners. Ambtenaren die belast zijn met het dagelijks toezicht op de woonwagencentra worden gedoogd zolang zij zich bereid tonen de hun opgedragen taak 'horende doof en ziende blind' uit te voeren.

Struisvogelpolitiek heeft er in verschillende gemeenten toe geleid dat het niet de overheid is die het op de woonwagencentra voor het zeggen heeft. Hier zijn beroepsmisdadigers van binnen en buiten de woonwagenwereld binnengedrongen die de bewoners een alternatief bieden voor assimilatie. Corruptie, chantage, intimidatie en vooral (dreigen met) geweld zijn de geijkte methoden die worden aangewend om de overheid buiten spel te zetten en de eigen gelederen houdt men gesloten door een intern disciplineringsstelsel te handhaven. De autoriteiten tonen door de bank genomen weinig animo om hier met een grote politiemacht tegenop te treden. Hun inertie is voornamelijk geënt op angst. Menig bestuurder prijst zich al gelukkig als er zich geen problemen van openbare orde voordoen.

In dit licht rijst de vraag naar de generale afschrikkingspreventie die van een grootschalig politieoptreden zoals in Dordrecht uitgaat. De ervaring leert dat die in kringen van bestuurders doorgaans beter werkt dan in die van woonwagenbewoners. De geduchte tegenstand die tijdens de twee invallen is geboden, maakt het er voor lokale overheden niet aantrekkelijker op om op woonwagencentra in te grijpen en dat is koren op de molen van een categorie woonwagenbewoners die belang heeft bij de instandhouding van *no-go-area's*. Zo bezien hebben de autoriteiten in Dordrecht niet meer dan een Pyrrus-overwinning behaald.

Literatuur

P. van Reenen, *Overheidsgeweld. Een sociologische studie van de dynamiek van het geweldsmonopolie*. Alphen aan den Rijn: Samson, 1979.